

Mgr Maria Cyniak-Cieciura

Temat pracy doktorskiej: Temperament a nasilenie objawów pourazowego zaburzenia stresowego
Promotor: prof. dr hab. Bogdan Zawadzki

Streszczenie

Cel: Celem badań było zweryfikowanie związków pomiędzy cechami temperamentu wyodrębnionymi w ramach Regulacyjnej Teorii Temperamentu (RTT) a objawami zaburzenia stresowego pourazowego (PTSD) definiowanymi zgodnie z klasyfikacją DSM-5.

Procedura badawcza: Badania przeprowadzono w trzech częściach. W pierwszej przeprowadzono metaanalizę dotychczasowych badań nad związkiem cech temperamentu z objawami PTSD. W drugiej dokonano modyfikacji dotychczasowej wersji kwestionariusza FCZ-KT, stanowiącego operacjonalizację cech temperamentu wyłonionych w ramach RTT. W trzeciej przeprowadzono badania własne z wykorzystaniem zmodyfikowanej wersji FCZ-KT(R) oraz kryteriów PTSD opartych na definicji DSM-5. Badania własne włączono do ostatecznej metaanalizy związków cech temperamentalnych wg RTT z objawami PTSD.

Osoby badane: Do pierwszej metaanalizy włączono dane z 19 badań, w tym 26 grup osób badanych, łącznie od 4746 osób (2077 kobiet i 2722 mężczyzn, w wieku 13-85 lat). W celu dokonania modyfikacji dotychczasowej wersji kwestionariusza FCZ-KT przeprowadzono sekwencyjnie badania w trzech próbach: pilotażowej, walidacyjnej oraz normalizacyjnej (ostatnia we współpracy z Pracownią Testów Psychologicznych PTP). W badaniach własnych udział wzięły dwie grupy osób – 301 ofiar wypadków drogowych z Warszawy i okolic (169 kobiet i 132 mężczyzn, w wieku 18-68 lat) oraz 303 ofiary powodzi z Sandomierza i okolic (173 kobiety i 130 mężczyzn, w wieku 18-85 lat).

Wyniki: W ramach obydwu metaanaliz uzyskano istotne związki wszystkich cech temperamentalnych z objawami PTSD. W ramach modyfikacji FCZ-KT opracowano narzędzie składające się ze 100 stwierdzeń o czterostopniowym formacie odpowiedzi, służące do badania siedmiu cech temperamentalnych – sześciu uwzględnionych w wersji oryginalnej i jednej nowej – rytmiczności. W ramach badań własnych otrzymano istotne relacje cech temperamentalnych z objawami PTSD. Stwierdzono też, iż reaktywność emocjonalna jest moderatorem związku stopnia ekspozycji na traumę z objawami PTSD oraz uzyskano istotny związek zharmonizowanej struktury temperamentu o małych możliwościach przetwarzania stymulacji z objawami PTSD.

Wnioski: Otrzymane rezultaty pozwalają określić charakter zależności pomiędzy cechami temperamentu a objawami PTSD. Potrzebne są dalsze badania w celu replikacji uzyskanych zależności, szczególnie przeprowadzane w próbach klinicznych